

N:o 92.

Af friherre **C. Carlson Bonde**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ordnandet af underhållet af allmänna vägar.*

Bland de bördor, som af ålder trycka uteslutande på innehafvare af jordegendom, är onekligen vägunderhållet en af de allra tyngsta. Sträfvandet att söka utjemna denna börda och rättvisare fördela tyngden deraf är därför äfven en af de frågor, som länge stått på dagordningen och som varit föremål för många utredningar och förslag. Vid senaste Riksdagen förelåg ett förslag från regeringen att lösa denna fråga och åstadkomma en lindring i detta besvär. Många anmärkningar riktades mot förslaget och flera betänkligheter framhöllos mot att antaga detsamma oförändradt. Andra Kammaren godkände visserligen förslaget i hufvudsak men det föll på Första Kammarens motstånd. Det är därför ej heller troligt att Första Kammaren skall ingå på att antaga detsamma på samma grunder om det återkommer. För den, som ifrar för att få denna gamla fråga löst, är det därför af vigt att tillse om ej någon annan och enklare utväg kan förefinnas. Under diskussionen rörande denna fråga framhölls hurusom skjutsfrågan blifvit lyckligt löst och hurusom detta besvär blifvit lindradt utan att kostnaden för statsverket blifvit på långt när så stor som man beräknat, och torde således den tanken ej vara oberättigad att vägfrågan äfven möjligen kan finna sin lösning på något liknande sätt.

Att kommunikationsväsendet är en hela statens angelägenhet hvaraf alla medborgare i samhället hafva gagn är ovedersägligt och härom yttrar äfven den af Kongl. Maj:t tillsatta vägkomitén »att de allmänna vägarne äro nyttiga och behöfliga för samhällets alla medlemmar, vare sig de begagna vägarne direkt eller endast indirekt af desamma draga förde». Derför synes det ock som om staten ej allenast har skyldighet att öfvervaka de allmänna vägarne underhåll utan äfven i viss mån bör deltaga uti sjelfva kostnaden härför. Om man med allmänna vägar förstår sådana som äro för den allmänna samfärdseln nyttiga och nödiga eller af den beskaffenhet, som uti särskilda utskottets betänkande vid sistlidne riksdag närmare bestämmes, så uppgå nu till underhåll indelade vägar till en sammanlagd längd af 4,968,8 gamla mil. Underhållskostnaden för dessa vägar såväl sommar- som vintertid skulle enligt de uppgifter, som medfölja vägkomiténs betänkande, uppgå till sammanlagt 7,188,315 kronor. Med visshet kan man antaga att denna kostnad är alldeles för högt beräknad och att, isynnerhet om vägunderhållet ordnas på ett annat sätt än nu, den skall kunna betydligt nedbringas. Den andel, hvarmed staten bör bidraga uti underhållskostnaden torde kunna sättas till en tredjedel. Uti den återstående kostnaden böra ej allenast jordbruksegendom utan äfven alla andra beskattningsföremål efter fyrktalet bidraga, men då jordbruket väl bör anses hafva det största gagnet af vägarne och äfven hittills kostnaden härför uteslutande hvilat på detsamma, må äfven fortfarande en större andel i kostnaden drabba jordbruksegendomen och alltså fördelningen rättvisligen ske så, att jordbruksfastighet såväl den för hvilken bevilling erlägges som den bevillningsfria deltagar med fyra gånger det belopp, som kommer på hvarje fyrk för öfriga beskattningsföremål.

Då en af orsakerna, hvarför underhållskostnaden nu är så hög, är att finna deruti att genom indelningen af vägarne, åtskilliga hemman hafva underhållsskyldighet af vägar belägna på långt afstånd från desamma, skulle arbetet säkerligen blifva billigare om det alltid vore de närmast boende som utförde detsamma. De allmänna vägarne böra därför indelas i vissa lämpligt stora sträckor, hvilkas underhåll utbjudas på entreprenad, då man kan vara viss att den, som lättast kan utföra arbetet, äfven för billigaste pris åtager sig detsamma. Det skulle likväl någon gång kunna hända att alltför höga entreprenadbidrag fordrades, men granskningen och godkännandet af desamma måste därför öfverlemnas åt landstingen, hvilka i sådant fall finge efter utlåtande af en särskild nämnd bestämma det högsta pris, som för underhållet af

vägsträckan skall betalas, och om ej entreprenör för detta pris kan erhållas, må den kommun, hvarinom vägstycket är beläget åläggas betala öfverskjutande belopp.

Vidfogade tabell utvisar väglängderna inom de olika länen, den utaf vägkomitén uppgifna beräknade underhållskostnaden, antalet fyrk för jordbruksfastighet såväl bevillningsskyldig som bevillningsfri samt för öfriga beskattningsmål, efter senaste officiela statistiska uppgifter. Likaså upptages på grund häraf i enlighet med den beräknade kostnaden, den afgift som skulle komma att drabba hvarje fyrk och hvilken med säkerhet kan antagas i verkligheten blifva betydligt lägre, troligen endast hälften så hög. Tabellen upptager vidare den af vägkomitén uppgifna kostnaden för hvarje mantal och den, på grund af det kända medeltaxeringsvärdet för hvarje mantal på desamma efter den beräknade fyrkafgiften blifvande kostnaden. Af denna tabell framgår att äfven med den högt beräknade underhållskostnaden en verklig lindring för jordbruket skulle kunna åstadkommas uppgående till öfver 50 procent, i somliga län högre, i andra lägre.

Att här framlägga fullständigt förslag för ordnandet af frågan kan ej vara lämpligt. Jag har endast velat framlägga hufvudgrunderna för förslaget, då det deremot på ytterligare utredningar må bero huru detaljerna skola anordnas och det är därför som jag härmed föreslår, att, för den händelse Riksdagen gillar dessa hufvudgrunder, Riksdagen måtte besluta,

att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ordnande af underhållet af de allmänna vägarne efter följande grunder.

a) att underhållet af väg, såväl vinter- som sommartid, öfverlemnas mot betalning åt den som erbjuder sig för billigaste pris utföra arbetet, under förutsättning att det begärda priset af vederbörande lands-ting godkännes.

b) att kostnaden för detta underhåll fördelas sålunda att en tredjedel betalas af staten samt återstående två tredjedelar utdebiteras efter fyrk på så sätt att för jordbruksfastighet såväl bevillningsskyldig

som bevillningsfri erlägges fyra gånger så mycket för hvarje fyrk, som för alla öfriga beskattningsföremål.

Stockholm den 24 januari 1890.

Carl Carlson Bonde.

I denna motion instämma:

C. Andersson.

C. G. Anderson.

E. Forsselius.

Lars Petter Larson

i Berga.

Bilaga

till

motion n:o 92.

		Indelade allmänna vägar.	Total kost- nad för vägunder- hållet.	Att af staten betalas.	Att utbebi- teras efter fyrk.
		Mill.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1	Stockholms län.....	191,1	281,393	93,797	187,596
2	Upsala län.....	148,2	250,704	83,568	167,136
3	Södermanlands län.....	173,1	200,436	66,812	133,624
4	Östergötlands län.....	288,4	396,524	132,174	264,350
5	Jönköpings län.....	298,6	233,851	77,950	155,901
6	Kronobergs län.....	280,0	227,958	75,986	151,972
7	Kalmar län.....	255,9	357,367	119,122	238,245
8	Gotlands län.....	109,0	139,509	46,503	93,006
9	Blekinge län.....	78,0	82,962	27,654	55,308
10	Kristianstads län.....	322,5	330,515	110,172	220,343
11	Malmöhus län.....	269,1	727,316	242,439	484,877
12	Hallands län.....	189,0	182,602	60,867	121,735
13	Göteborgs och Bohus län.....	124,0	213,690	71,230	142,460
14	Elfsborgs län.....	339,0	461,734	153,911	307,823
15	Skaraborgs län.....	309,3	394,872	131,624	263,248
16	Vermlands län.....	294,0	373,912	124,637	249,275
17	Örebro län.....	173,5	300,876	100,292	200,584
18	Vestmanlands län.....	160,4	319,377	106,457	212,918
19	Kopparbergs län.....	241,1	266,122	88,707	177,415
20	Gefleborgs län.....	195,7	314,635	104,878	209,757
21	Vesternorrlands län.....	182,9	503,863	167,954	335,909
22	Jemtlands län.....	135,9	222,464	74,155	148,309
23	Vesterbottens län.....	102,0	202,360	67,453	134,907
24	Norrbottens län.....	100,6	170,411	56,804	113,607
Summa		4,959,3	7,155,453	2,385,148	4,770,305

Antal fyrk för jordbruksfastighet.	Antal fyrk för bevillningsfri jordbruksfastighet.	Antal fyrk för öfriga beskattningsföremål.	Afgift per jordbruksfyrk.	Afgift per öfriga fyrk.	Nuvarande kostnad per mantal.	Blifvande kostnad per mantal.	Lindring.
			öre.	öre.	Kronor.	Kronor.	%
537,306	72,114	527,485	26,6	6,6	70,16	35,12	49,95
362,112	47,328	306,724	36,6	9,1	68,92	30,74	55,40
527,550	58,434	297,205	20,2	5,0	59,57	26,66	55,26
900,942	90,108	464,329	23,9	6,0	73,54	35,85	51,24
435,964	46,558	267,134	28,4	7,1	60,19	35,78	40,56
373,050	34,122	180,323	33,6	8,4	72,05	33,67	53,27
663,114	51,738	237,057	30,8	7,7	109,00	54,44	49,14
190,620	20,970	74,957	40,3	10,1	127,20	67,70	46,77
286,836	10,644	122,445	17,1	4,3	78,72	41,04	47,87
808,308	62,610	299,247	23,9	6,0	120,21	55,92	53,48
1,697,928	117,734	633,360	24,5	6,1	196,10	83,79	57,30
380,171	21,432	114,460	26,7	6,7	76,62	27,23	64,21
447,570	47,532	519,490	22,1	5,5	75,72	29,50	61,10
529,020	42,174	387,860	46,0	11,5	109,67	63,48	42,12
375,778	98,802	333,992	24,8	6,2	83,94	41,66	50,37
641,844	39,678	469,522	31,3	7,8	209,68	97,66	53,48
595,704	38,418	443,572	26,8	6,7	104,16	48,24	54,01
432,312	48,342	320,675	37,9	9,5	112,20	53,57	52,26
415,806	50,010	495,662	30,1	7,5	143,73	55,80	61,18
411,036	88,542	682,554	31,2	7,8	147,65	39,31	72,68
419,910	29,064	881,515	50,1	12,5	300,95	84,17	72,37
194,446	19,854	191,178	61,2	15,3	206,40	69,77	66,20
243,516	9,896	151,890	45,5	11,4	197,17	92,82	52,93
173,952	71,664	215,187	37,9	9,5	206,09	52,30	74,14
						Medeltal	55,71